

ÚSTAV PRO SOUDOBÉ DĚJINY AV ČR, v.v.i.

Vlašská 9, 118 40 Praha 1

Tel.: 257 531 122, Fax: 257 531 121

E-mail usd@usd.cas.cz, www.usd.cas.cz

Posudek na diplomovou práci Bc. Simony Rulcové:

Proměna identity slovenské menšiny po roce 1989 - Sociální integrace v rámci české republiky

117 stran, přílohy

FF UK, Ústav etnologie

V úvodu si autorka klade ambiciózní cíl, kterého chce dosáhnout odvoláním se na své zkušenosti získané studiem vize multikulturní společnosti, kulturní diverzity v české praxi, jež zúročila ve své bakalářské práci. Pro diplomovou práci zvolila slovenskou národnostní menšinu. Z rozsahu práce, jejího členění do jednotlivých kapitol je zřejmé, že autorka se problematice věnovala, prostudovala řadu materiálů zejména k postavení cizinců, migracím, uprchlíkům, identitě i integraci a to z uspokojivě vybrané odborné literatury. V této části práce také mohla navázat na své zkušenosti z bakalářské práce. Jednotlivé pasáže se ale z valné části netýkají slovenské národnostní menšiny, dokonce ani jiných národnostních menšin.

Zde nastává první problém. Jak je zřejmé z dalšího textu, autorka nemá přesně ujasněno, kdy píše o slovenské národnostní menšině, kdy o Slovácích žijících v ČR v postavení cizinců (nikoliv však uprchlíků, kterýžto statut autorka, ovlivněna často citovanou odbornou literaturou, v závěrečných kapitolách rovněž nabízí). Stává se, že malé národy označuje též jako menšiny (Litevci, Slováci), aby poukázala na rozdíly mezi nimi a velkými národy (Němci, Maďaři) - s. 10. Terminologické nepřesnosti se prolínají celou prací.

Např. na str. 10 uvádí, že od 18. století je počet cizích příslušníků v českých zemích minimální. Opomíjí skutečnost soužití Čechů, Němců, Židů, Lužických Srbů, Chorvatů, Romů (Cikánů), často Italů, Vlachů a dalších, kteří žili nejen v Praze, v Brně, v jižních Čechách i jinde. Zcela speciální je otázka mnoha pohraničních regionů, kde se vskutku evropské kulturní vlivy dodnes prolínají. Tak tomu bylo i v 19. století a letech 1918-1938, což připomíná kulturní ráz krajiny. Teprve po roce 1945, jak autorka správně uvádí, došlo k uzavření hranic. Došlo také vysídlení a odchodu obyvatel jiných národností. Jen lidé slovanského původu, a zejména Slováci, byli vítaným novým obyvatelstvem.

Z rozvržení kapitol je patrná snaha spojit dva nepřilíš sourodé celky v jeden. Autorka primárně nevychází z terénního výzkumu slovenské menšiny, její identity a integrace. Poznatky, které měly být získané studiem, znalostmi a rozborem již publikované odborné literatury, vyhodnocením vlastního terénního výzkumu, hodlala nahradit historickým exkurzem vztahů mezi Čechy a Slováky. Ve výsledku došlo spíše k nesprávnému popisu dějin Slovenska. Vzešel, jak autorka uvádí, z nedostatku odborné literatury.

ÚSTAV PRO SOUDOBÉ DĚJINY AV ČR, v.v.i.

Vlašská 9, 118 40 Praha 1

Tel.: 257 531 122, Fax: 257 531 121

E-mail usd@usd.cas.cz, www.usd.cas.cz

Historie byla sepsána z publikace M.Gosiorovský: *Češi a Slováci. Historie vzájemných vztahů ve 20. století*. Socialistická akademie ČSSR, 1979, autorkou hojně publikace P.Vranovský a kol. *Slovenskosť v multikultúrnom svete. Obec Slovákov v ČR*, 2001 a publikace J. Rychlík: *Slováci a Češi ve dvacátém století (Česko-slovenské vztahy 1914-1945, 1945-1992)*, Bratislava 1997. Je otázkou, proč autorka zvolila právě tyto první dvě uváděné knihy, sepsané jako propagační neodborné texty, jejichž autoři nejsou historici, ale bývalí političtí pracovníci a agitátoři KSČ z let tzv. normalizace. Navíc i sedmdesátých a v dalších letech do roku 1989 vznikaly kvalitní publikace, které se zabývají vztahy Čechů a Slováků a jsou dostupné i v českých knihovnách. Stačí jmenovat práce Zdenka Urbana, Oty Urbana, Jána Tibenského, Branislava Varsíka, Jozefa Macúrka, Júliusa Mesároša, Václava Průchy a kol., Roberta Kvačka, Jozefa Jablonického atd.

Navíc k česko - slovenským vztahům rovněž vyšla řada odborných publikací po roce 1989. Obsahují kapitoly nejen o česko-slovenských vztazích, ale i Československu a Slovensku a jeho národnostních menšinách. K prvním z nich patří Kaplan, K. *Pravda o Československu let 1945-1948*. Praha, Panorama 1990; týž: *Československo v poválečné Evropě*. Karolinum 2004; Kováč, D.: *Slováci, Češi. Dejiny*. Bratislava 1997; týž: *Slovensko v Rakúsko-Uhorsku*. Bratislava 1996; týž: *Dejiny Slovenska*. Lidové noviny 1998; J. Pánek, O.Tůma a kolektiv: *Dejiny českých zemí* Karolinum 2008; Nosková, H.: *O původu Slováků v Čechách*. Praha, Trilabit 2001, táž: *Pražské ozvěny. Minulost a současnost Slováků v českých zemích*. ÚSD AV ČR, Praha 2014; Rychlíková, M.: *Slováci v Praze. Vliv velkoměsta na jejich integraci do českého prostředí*. Praha, EÚ AV ČR 2011.

Lze se domnívat, že vzhledem k tomu, že autorka není historička, zvolila nesourodou, ve dvou případech neodbornou a zavádějící literaturu, kterou se pokoušela propojit s publikacemi J. Rychlíka. Dopustila se tak mnoha chyb, které jsou vzhledem k současnému stavu bádání v diplomové práci nepřipustné. Diplomant má osvědčit schopnost pracovat s odbornou literaturou, kompilovat i nově tvořit. Takto sepsala obtížně srozumitelný text, který je navíc chybný v meznících slovenské historie, česko-slovenských vztahů.

Na s. 15 autorka uvádí, že: „tematické oddělení kapitol historického exkurzu vztahu mezi Čechy a Slováky a identity je naprosto nemožné. Z toho důvodu jsem obě témata spojila do logického celku...“

Jen neznalost problematiky i logiky mohla stát u zrodu této úvodní věty. Kapitola postrádá logické členění, nevěnuje se Slováků v českých zemích, ale chybně popisuje různá období ze slovenských dějin, z nichž hodlá autorka definovat státní identitu. Problematika Slováků v českých zemích ale byla a je převážně jiná, což autorka nezaznamenala, protože nevyšla ze základního výzkumu. Chybně jsou uváděná statistická data ze Sčítání lidu

ÚSTAV PRO SOUDOBÉ DĚJINY AV ČR, v.v.i.

Vlašská 9, 118 40 Praha 1

Tel.: 257 531 122, Fax: 257 531 121

E-mail usd@usd.cas.cz, www.usd.cas.cz

2011. Její soudy o počtech Slováků v ČR nemají váhu, protože nebere na zřetel, že přihlášení k národnosti je deklarativní (s. 16).

S. 16: „5. Slováci jsou velmi špatně rozeznatelní od Čechů,... potíže však mívají s gramatikou.“ V historickém exkurzu považují tuto argumentaci bez hlubšího vysvětlení za nadbytečnou, navíc stylizace věty není kultivovaná. Obdobných vět je ale v textu více.

S. 17. poslední odstavec není srozumitelný: „...stereotypy, které jsou prověřené v kmenových formách. Atd. „...zakotvilo přijetí jazyka v povědomí Slováků více než u Čechů.....“

S. 18. rovněž nesrozumitelné věty:“pro Slováky byla revoluce v roce 1848 ztrátová, protože uherští magnáti převedli své velkostatky přes revoluci, takže lidi byli dále bezzemky a při malém počtu slovenských novin pojetí osvobozenického boje spíše vznikaly rozpory mezi slovenskou inteligencí.“

Obdobné nesrozumitelné věty se vyskytují na dalších stránkách s. 19, 20, 21,22, kde autorka píše o požadavku autonomie, proměně buržoazního národa v národ socialistický a federalizaci klade do roku 1945. Celá kapitola obsahuje množství chyb (Gosiorovský), které práce historiků publikované i před rokem 1989 neobsahují. Chybné je shrnutí hlavních informací od roku 1945 do roku 1989 s dalšími nedostatky (výhod státu, nebo výhod státu? Horšovské Maďarsko neexistovalo, bylo to horthyovské Maďarsko atd.).

Chybné je koncipováno období do roku 1989(Gosiorovský). Tuto svoji koncepci autorka pak v následujících kapitolách sama vyvrací (zřejmě podle interpretace knihy J. Rychlíka). Text působí neuceleně, opakuje se, nemá chronologické členění, opomíjí faktor sovětizace, jeho vliv na začlenění Slovenska do Československa po roce 1945, na neautentickou federalizaci z roku 1969 atd.

V kapitolách věnovaných identitě a národnostní menšině rovněž postrádám schopnost pracovat s odbornou literaturou věnovanou národnostním menšinám Např. definici národnostních menšin se věnují Frištenská, H., Sulitka, A.: *Průvodce právy národnostních menšin*. Praha, DAS 1995, dále *Národnostně menšinová politika České republiky*. Úřad vlády 2003 Sulitka, A.: K aktuálním otázkám menšinového zákona. In: *Aktuální problémy právního postavení menšin v České republice*. Uspořádal René Petráš, Praha, Úřad vlády 2010; též: Národnostní menšiny v České republice po roce 1989 a národnostně menšinová politika. In: *Menšiny a právo v České republice....*; Baršová, A.:*Národnostní menšiny a státní občanství v českých zemích....* ,atd.

Autorka cituje jen odbornou literaturu věnovanou cizincům a uprchlíkům, i když název diplomové práce hovoří o národnostní menšině.

ÚSTAV PRO SOUDOBÉ DĚJINY AV ČR, v.v.i.

Vlašská 9, 118 40 Praha 1

Tel.: 257 531 122, Fax: 257 531 121

E-mail usd@usd.cas.cz, www.usd.cas.cz

Do terénního výzkumu autorka zahrnula pouze jeden nereprezentativní spolek - Obec Slováků v ČR a ředitele Slovenského domu pana Mgr. Vlása Skalského. Shodou okolností se jedná o tzv. profesionální Slováky. Dalších 12 spolků sídlících v DNM nebylo do výzkumu zahrnuto, včetně Regionální obce Slováků v Praze, ROS v Brně, Hradci Králové, Teplicích, které se s tzv. zastřešující Obcí Slováků již před lety rozešly. Vypovídající schopnost dotazníkové tedy může být jen omezená, částečná, případně zkrácená.

Autorka se nezmiňuje o důležitých dokumentech, které dávají Slovákům možnost velkoryse pěstovat mateřský jazyk např. na základě Implementace Charty menšinových jazyků. Tento dokument byl podepsán v roce 2006. Opomněla možnosti vzdělávání v jazycích národnostních menšin, které každoročně nabízí MŠMT, včetně podpory publikací ve slovenském jazyce. Problémem vzdělávání ve slovenském jazyce je skutečnost, že zájem neprojeví ani děti, ani rodiče. V Praze byla několikrát otevřena škola se slovenským jazykem, včetně gymnázia, školy ale nenašly své žáky. Nabídka slovenské třídy na GVP v Praze přetrvává v nabídce dodnes. Opomenula projekty na pěstování slovenské kultury, které v každém roce nabízí MK, včetně publikací ve slovenském jazyce. Nezmínila se o projektech Magistrátu hlavního města Prahy, ani o činnosti DNM s podporou slovenské kultury a jazyka.

I když se autorka v závěru cítí oprávněna vyslovovat doporučení pro práci s národnostními menšinami, lze tato doporučení díky uvedené neznalosti základních nabízených možností zpochybnit, protože řada z nich je naplněna.

Kvalitu práce dále snižuje často nesrozumitelná stylizace vět, chybné užívání předložek, spojek, gramatické chyby a neuvedení všech použitých zdrojů, které jsou navíc interpretovány chybně.

Na základě uvedených připomínek nemohu nedoporučit diplomovou práci Bc. Simony Rulcové k obhajobě.

V Praze 31. srpna 2015

PhDr. Helena Nosková, CSc.,

vedoucí Centra dějin menšin ÚSD AV ČR, v.v.i.